

Analiza raportów Państwowej Komisji Akredytacyjnej za lata 2003 - 2008

Państwowa Komisja Akredytacyjna, po niemal 6 latach swojej działalności, przeprowadziła ponad 2000 ocen jakości kształcenia. W trakcie dokonywania tych ocen wykrystalizowały się skuteczne procedury, które pozwalają w sposób rzetelny i jednolity oceniać różne czynniki kształtujące jakość wiedzy absolwentów.

Tylko w 2006 roku PKA przeprowadziła 316 wizytacji w 186 uczelniach i sformułowała 407 ocen jakości kształcenia. Pośród tych ocen było 11 negatywnych, 65 ocen warunkowych, 329 ocen pozytywnych i 2 oceny wyróżniające.

Komisja swoją działalnością obejmuje wszystkie uczelnie działające na podstawie tej ustawy. Jest organem działającym na rzecz jakości kształcenia o określonych ustawowo zadaniach i trybie pracy. W przeciwieństwie do komisji środowiskowych poddanie się ocenie Państwowej Komisji Akredytacyjnej jest obligatoryjne, a jej negatywna ocena niesie za sobą konsekwencje w postaci decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego o cofnięciu lub zawieszeniu uprawnienia do kształcenia na danym kierunku studiów i poziomie kształcenia.

Ocena kierunków na UZ

W okresie minionych dwóch kadencji (czyli w latach 2003-2008) Państwowa Komisja Akredytacyjna (a także Krajowa Rada Akredytacyjna Szkolnictwa Medycznego w przypadku kierunku: pielęgniarstwo) dokonała oceny 29 kierunków kształcenia na Uniwersytecie Zielonogórskim.

Każdorazowo wizytacje kierunków poprzedzane były przygotowaniem „raportów samooceny”, które zawierały: prezentację uczelni, koncepcję kształcenia, wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, kadre naukowo-dydaktyczną, działalność naukową i współpracę międzynarodową, bazę dydaktyczną, sprawy studenckie i dokumentację toku studiów.

Wszystkie oceniane jednostki otrzymały uchwały Komisji. Były to w większości oceny pozytywne, w niektórych przypadkach – warunkowe. Warunkowym ocenom towarzyszyły szczegółowe uzasadnienia, precyzyjnie wskazujące uchybienia, które należało wykluczyć, by (przy następnej wizytacji - za rok) uzyskać ocenę pozytywną. Ocenie poddawane były kierunki, które mogły wykazać się zamkniętym cyklem kształcenia, czyli takie, które wypromowały absolwentów. Poddawane ocenie były m.in. prace dyplomowe, omówione niżej w tym opracowaniu.

Obligatoryjnej ocenie podlegały wszystkie jednostki prowadzące studia stacjonarne i niestacjonarne oraz inne formy kształcenia.

Skala ocen, którą stosuje Państwowa Komisja Akredytacyjna:

WYRÓZNIAJĄCA

Ocenę wyróżniającą może otrzymać jednostka wyróżniająca się wysokim poziomem i wzorową organizacją prowadzonej działalności dydaktycznej i naukowej, dobrą bazą materialną, zakresem i charakterem współpracy między-

narodowej, wybitną kadra o uznaniu krajowym i międzynarodowym oraz oferująca studentom udział w studiach i programach międzynarodowych, a także stwarzająca warunki do rozwoju ich aktywności naukowej. Ocena ta może zostać sformułowana po dokonaniu oceny wszystkich lub przeważającej części uczelni prowadzących dany kierunek. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie 6 lat, o ile nie zaistnieją przesłanki do przeprowadzenia jej wcześniej.

POZYTYWNA

Ocena pozytywna stanowi punkt odniesienia dla formułowania pozostałych ocen i świadczy o spełnieniu wymagań kadrowych, programowych i organizacyjnych oraz dotyczących bazy materialnej, określonych przepisami prawa. W przypadku studiów magisterskich uwzględniany jest także poziom prowadzonych badań naukowych. Kolejna ocena dokonywana jest po upływie 6 lat, o ile nie zaistnieją przesłanki do wcześniejszego jej dokonania.

WARUNKOWA

Ocena warunkowa może być sformułowana, jeżeli ogólne warunki realizacji kształcenia rokują możliwość usunięcia występujących uchybień w czasie nie dłuższym niż rok. Uchwała Prezydium wskazuje te uchybienia oraz określa termin dokonania powtórnej oceny.

NEGATYWNA

Ocena negatywna może być wydana, jeżeli jednostka utworzyła kierunek lub specjalność zawodową z naruszeniem przepisów prawa, lub prowadzi kształcenie na poziomie znacznie niższym od niezbędnego minimum, co spowodowane jest w szczególności:

1. brakiem wystarczającej kadry nauczycieli akademickich o odpowiednich kwalifikacjach merytorycznych i formalnych,
2. prowadzeniem kształcenia wg planów studiów i programów nauczania niespełniających wymagań określonych w standardach nauczania, w związku z czym absolwent nie uzyskuje wiedzy i umiejętności istotnych oraz charakterystycznych dla danego kierunku studiów,
3. nieokreśleniem zasad i kryteriów przygotowywania oraz oceny prac dyplomowych lub przyjęcie takich zasad i kryteriów, w wyniku których prace te nie odpowiadają podstawowym wymaganiom metodologicznym i merytorycznym oraz są niezwiązane tematycznie z danym kierunkiem studiów,
4. niezapewnieniem należytych warunków materialnych - brak odpowiednich pracowni, laboratoriów, aparatury i zasobów bibliotecznych itp.,
5. nieprowadzeniem badań naukowych w zakresie i na poziomie uprawniającym do realizacji kształcenia na poziomie magisterskim.

Ponadto oceniono:

- I. Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich na wniosek Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej w dniu 23 marca 2002 r. udzieliła kierunkowi **filozofia** akredytacji na 3 lata. Po powtórnej ocenie w dniu 31 maja 2004 r. udzielono kierunkowi **filozofia** akredytacji na 5 lat.
- II. Centralne Laboratorium Instytutu Inżynierii Środowiska (Wydział Inżynierii Łądowej i Środowiska) uzyskało akredytację systemu jakości zgodnego z normą PN EN ISO/IEC 17025:2001 w dniu 3 stycznia 2007r. w zakresie analizy chemicznej wody, ścieków i odpadów. Jednostką akredytującą było Polskie Centrum Akredytacji. Uwagi, które znalazły się w raportach powizytacyjnych, a wśród nich najczęściej powtarzające się słabe strony:

Poniżej przedstawiono alfabetyczny wykaz Wydziałów Uniwersytetu Zielonogórskiego, w których dokonano oceny PKA:

Lp.	Nazwa wydziału UZ	Kierunki studiów		
		Ocenione (termin wizytacji)	Ocena uzyskana po kontroli PKA	
1.	Wydział Artystyczny (6 kierunków)	1. Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych (IX.2003)	Studia zaw.: pozytywna	2008/09
		2. Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej (XII.2004)	Studia zawodowe i mgr: pozytywna	2009/10
		3. Malarstwo (IX.2004)	Studia mgr: pozytywna	2009/10
		4. Grafika (IX.2004)	Studia zaw.: pozytywna	2009/10
		5. Architektura wnętrz (III.2007)	Studia I stopnia: pozytywna	2012/13
		6. Jazz i muzyka estradowa (X.2007)	Studia I stopnia: pozytywna	2010/11
2.	Wydział Ekonomii i Zarządzania (2 kierunki)	1. Zarządzanie i marketing (X.2004)	Studia mgr i lic.: pozytywna	2008/09
		2. Bezpieczeństwo narodowe		
3.	Wydział Elektrotechniki, Informatyki i Telekomunikacji (3 kierunki)	1. Informatyka (VI.2004)	Studia zawod. i mgr: pozytywna	2008/09
		2. Elektrotechnika (V.2007)	Studia I, II stopnia i jednolite: pozytywna	2009/10
		3. Elektronika i telekomunikacja (X.2007)	Studia I stopnia: pozytywna	2013/14
4.	Wydział Fizyki i Astronomii (2 kierunki)	1. Fizyka (IX.2004)	Studia magisterskie: pozytywna	2009/10
		2. Astronomia (XI 2007)		
5.	Wydział Humanistyczny (5 kierunków)	1. Filologia polska (V.2005)	Studia zaw. i mgr: pozytywna	2009/10
		2. Historia (X.2004)	Studia mgr: pozytywna	2009/10
		3. Filologia (III.2006)	Filologia germańska- studia I stopnia i jednol. mgr: pozytywna , filologia rosyjska- studia jednol. mgr: pozytywna	2008/09
		4. Politologia (VI.2005)	Studia I st. I mgr: pozytywna	2009/10
		5. Filozofia (III.2007)	Studia I i II st. oraz jednolite mgr: pozytywna	2012/13
6.	Wydział Inżynierii Lądowej i Środowiska (2 kierunki)	1. Budownictwo (III.2005)	Studia zawod. i mgr: pozytywna	2007/08
		2. Inżynieria środowiska (X.2007)	Studia I, II stopnia i jednolite mgr: pozytywna	2013/14
7.	Wydział Matematyki, Informatyki i Ekonometrii (2 kierunki)	1. Matematyka (IX.2003)	Studia mgr: pozytywna	2008/09
		2. Informatyka i ekonometria (VI.2007)	Studia I stopnia i jednolite mgr: pozytywna	2012/13
8.	Wydział Mechaniczny (3 kierunki)	1. Edukacja techniczno-informatyczna (2005)	Studia magisterskie: pozytywna	2010/11
		2. Mechanika i budowa maszyn (III.2006)	Studia I, II stopnia i jednolite mgr: pozytywna	2010/11
		3. Zarządzanie i inżynieria produkcji (V.2007)	Studia I i II stopnia oraz jednolite mgr: pozytywna	2012/13
9.	Wydział Nauk Biologicznych	1. Ochrona środowiska (VI.2004)	Studia mgr: pozytywna	2009/10
10.	Wydział Nauk Pedagogicznych i Społecznych (3 kierunki)	1. Pedagogika (I.2006)	Studia I i II stopnia: pozytywna	2008/09
		2. Socjologia (I.2006)	Studia II stopnia: pozytywna	2010/11
		3. Pielęgniarstwo (VII.2007)	Studia I stopnia: pozytywna (Min. Zdrowia)	2010/11

- I. W zakresie minimów kadrowych:
1. Brak aktualnego orzeczenia lekarskiego z przeprowadzonych badań okresowych nauczycieli akademickich,
  2. Brak zaświadczeń o ukończeniu wymaganego szkolenia w zakresie bhp i ppoż.,
  3. Brak w teczkach osobowych nauczycieli akademickich dokumentów potwierdzających

nadanie tytułu lub stopnia naukowego. Wśród problemów kadrowych należy zauważyć zbyt małą dbałość o następstwo pokoleń. Obecni wybitni nauczyciele powinni przed emeryturą wychować godnych następców, aby interes kolejnych roczników studentów nie ucierpiał wraz z odejściem dobrych specjalistów.

II. W zakresie spraw studenckich:

1. W teczkach osobowych studentów brak dokumentów z postępowania rekrutacyjnego (brak decyzji o przyjęciu na studia, brak aktu ślubowania, decyzje wydane przez UZ nie zostały prawidłowo doręczone studentom będącym ich adresatami),
2. Niewłaściwe kryteria rekrutacji na studia,
3. Propozycja podjęcia próby wprowadzenia stypendiów dla doktorantów.

Uwagi dotyczące prac dyplomowych:

- 1) Brak pisemnej opinii promotora pracy dyplomowej.
- 2) Poprawa doboru tematów prac dyplomowych (tematy prac dyplomowych powinny być bezpośrednio związane z kierunkiem studiów oraz z realizowaną przez studenta specjalnością).
- 3) Brak zgodności tematyki prac dyplomowych z kierunkiem kształcenia.
- 4) Propozycja przyjęcia procedury zadawania pytań podczas egzaminu dyplomowego:
  - a) pierwsze pytanie związane z problematyką związaną z kierunkiem studiów,
  - b) drugie pytanie powinno dotyczyć specjalności, którą realizował student,
  - c) trzecie pytanie związane z pracą dyplomową i metodologią badań (formułowane przez recenzenta).

III. W zakresie organizacji procesu dydaktycznego m.in.:

1. Brak punktacji ECTS w niektórych planach i programach studiów.
2. Nieprawidłowe dwukrotne przypisywanie punktów ECTS temu samemu przedmiotowi, np. osobno za wykłady oraz osobno za ćwiczenia (zaliczenie przedmiotu możliwe tylko w przypadku zaliczenia wszystkich form zajęć przewidzianych w planie studiów).
3. Brak punktacji za przedmiot (punkty ECTS powinny być przypisane całym przedmiotom).

Pozytywne elementy (mocne strony), które znalazły miejsce w raportach PKA:

1. Porównanie naszej uczelni z innymi w kraju: „Tutaj studenci są na pierwszym miejscu! Oni to wiedzą i wykorzystują – ale warto każdego dnia przypominać, że to my jesteśmy dla nich, a nie odwrotnie. Tym się polskie uczelnie artystyczne różnią od innych, że ta idea staje się bezdyskusyjna.”
2. Poziom kształcenia tej Uczelni w niczym nie odbiega od wysokich wymagań, z jakimi spotykają się studenci najlepszych szkół artystycznych. Atmosfera przypomina zaś najstarsze ośrodki uniwersyteckie w Niemczech i we Włoszech: pojęcie „środowisko akademickie” nie jest tam komunałem.
3. Społeczność nauczycieli i studentów, może dzięki „swobodnym” przyjezdnym pedagogom, przypomina korporacje akademickie w Oksfordzie i Tybindze. Jest oczywiste, że uniwersytet jest czynnikiem miastotwórczym, zaś obecność w nim wydziału artystycznego zawsze dodaje splendoru. Dlatego warto traktować tę jednostkę z należnym jej szacunkiem.
4. „Podstawowa relacja „mistrz-uczeń” w wizytowanej jednostce jest realizowana szczególnie skutecznie, gdyż przyjezdni „mistrzowie” nie są uwikłani w życie rodzinne i zawodo-

we. Sekwencja stawianych zadań jest prawidłowa i prowadzi młodzież do szybkiej samodzielności.

5. Generalnie należy dążyć do tego, by konkursy na stanowisko profesora miały charakter otwarty, to jednak dobrze, gdy dążymy do kształcenia własnej kadry, związanej z regionem i mniej skłonnych do zmiany swego miejsca podstawowego zatrudnienia. W tym kontekście na podkreślenie zasługuje fakt, że potencjalni doktorzy habilitowani są wychowankami Instytutu, co wskazuje na troskę o przygotowanie własnej kadry naukowo-dydaktycznej.
6. Studenci mają możliwość wyboru przedmiotów fakultatywnych lub monograficznych w innych jednostkach uczelni, co niewątpliwie stwarza szansę poszerzenia wiedzy z zakresu nauk empirycznych. Instytut zamawia także wykłady interdyscyplinarne u specjalistów z innych dziedzin, aby poszerzyć ofertę dydaktyczną dla studentów.
7. Na wielkie uznanie zasługuje nauczanie języków obcych: Studium Nauki Języków Obcych dysponując 16-stanowiskowym laboratorium językowym i 18 salkami z dostępem do Internetu daje studentom studiów dziennych możliwość nauki dwóch języków.
8. Bardzo dobre wkomponowanie Uczelni i Wydziału w zadania Regionu.
9. Dobrze wyposażone laboratoria kierunkowe i specjalnościowe oraz biblioteka fachowa.
10. Dobrze zorganizowane praktyki, dobra współpraca z pracodawcami.
11. Dobra współpraca i wymiana studentów z przemysłem.
12. Dobry kontakt władz dziekańskich ze studentami.
13. Dobrze zorganizowany system informacji elektronicznej dla studentów.
14. Prowadzenie badań naukowych na wysokim poziomie, tematycznie związanych z kierunkiem studiów.

Na tle innych ocenianych kierunków podlegających Państwowej Komisji Akredytacyjnej w negatywnych opiniach nie jesteśmy odosobnieni. W opracowaniu *Misja i zadania PKA* ukazane zostały najczęściej powtarzające się na wszystkich uczelniach uchybienia, m.in.:

- Brak wystarczającej kadry nauczycieli akademickich z odpowiednimi kwalifikacjami merytorycznymi i formalnymi. W wielu przypadkach specjalności naukowe kadry zaliczonej do minimum kadrowego nie były związane z ocenianym kierunkiem studiów. Za naganne Komisja uznała również przyjęcie przez uczelnie zasady prowadzenia wykładów przez nauczycieli akademickich z tytułem zawodowym magistra, którzy niejednokrotnie nie posiadali kompetencji do prowadzenia danego przedmiotu.
- Istotne rozbieżności między realizowanymi w uczelni planami studiów i programami nauczania a obowiązującymi standardami nauczania.
- Realizowane programy nauczania były nieuporządkowane pod względem merytorycznym i organizacyjnym.
- Sylwetka absolwenta formułowana była nierealistycznie, a kwalifikacje, które powinien on nabyć w trakcie nauczania, nie były spójne z opisem sylwetki absolwenta.
- W uzasadnieniach ocen Komisja odnosiła się także do prac dyplomowych, których znaczna liczba nie odpowiadała tematyce wizytowanego kierunku oraz realizowanych specjalności.
- Nieprawidłowości związane z funkcjonowaniem systemu biblioteczno-informatycznego, wyposażeniem pracowni, laboratoriów oraz bazy sportowo-rekreacyjnej.

Maria Kupisz